

21. juuni 2022

Lahend 10425/19 - ebaterve mõistusega isiku ennetav kinnipidamine

P.W. vs. Austria

Artiklid 5-1-e ja 14

Asjaolud

2017. aasta augustis määras Linzi piirkondlik kohus skisofreeniahäirega kaebajale ennetava meetmena kinnipidamise vaimuhaigete õigusrikkujate asutusse seoses kriminaalmenetlusega, mis toimus 2016. aasta mais. Nimetatud kriminaalmenetlus algatati sellepärast, et kaebaja ründas politseiniku, kes kutsuti välja seoses sellega, et kaebaja ei suutnud maksta oma taksosõidu eest. Kaebaja suhtes oli algatatud ka kaks varasemat tsiviilasendusmenetlust, mis toimusid aastatel 2016–2017. Nende menetluste vaidlustamine ei olnud kaebaja jaoks edukas. Tema praegune juhtum saadeti edasikaebamiseks ja augustis 2018 kinnitas apellatsioonikohus, et tema kinnipidamise jätkamine on põhjendatud. 2020. aasta oktoobris Linzi piirkondlik kohus vabastas kaebaja tingimisi.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklitele 5, 6 ja 14 ning leiab, et tema kinnipidamine vaimuhaigete õigusrikkujate asutuses ei olnud proportsionaalne, tal ei lubatud konsulteerida täiendava meditsiiniekspertiga ja kui ta oleks lõõnud tavainimest mitte riigiametniku, siis teda poleks kinnipidamisasutusse pandud.

EIK seisukohad

Kaebaja väitis peamiselt, et tema kinnipidamine oli olnud ebaproportsionaalne ning, et eksperdid olid teinud tema osas erinevaid järeldusi, mille tõttu tulnuks teha täiendav ekspertiisarvamus. EIK märkis, et kolm psühhiaatriaeksperti, kes kõik olid psühhiaatria ja neuroloogia eriarstid, olid avaldanud kaebaja kohta oma arvamuse. Kaks kriminaalmenetluse käigus ja üks mõlemas tsiviilasendusmenetluses. Nende arvamused olid seega antud juhtumi asjaolusid arvestades piisavalt värsked. Kõik kolm eksperti, kellest kaks olid suutelised läbi viima kaebajaga silmast silma läbivaatuse, olid kaebajal diagnoosinud teatud tüüpi skisofreeniahäire. EIK hinnangul oli see kahtlemata piisavalt tõsine, et seda pidada „tõeliseks“ psüühikahäireks, mis võib vajada ravi vastavas asutuses. Seega oli usaldusväärset näidatud, et kaebaja oli ebaterve mõistusega. Lisaks oli kaebaja psüühikahäire tuvastatud pädevas asutuses objektiivse meditsiinilise ekspertiisi põhjal ning see oli seda laadi või raskusastmega, mis õigustas sunniviisilist kinnipidamist. Seetõttu oli kaebaja juhtumi asjaolusid arvestades osutunud vajalikuks kaebajalt vabaduse võtmine. Sellega seoses tõstis EIK esile Linzi piirkondliku kohtu toetumist eelkõige ühe eksperdi üksikasjalikule ja pikale arvamusele, kes viis kaebajaga läbi silmast läbivaatluse ning tema hinnangule ohu kohta, mida kaebaja teistele kujutas. Kohtuistungil oli ekspert arutanud teisi eksperdiarvamusi ja selgitanud nende erinevusi. Peale selle olid siseriiklikud kohtud kaebaja kinnipidamise üle otsustamisel võtnud arvesse, et kaebajat kirjeldati kui isikut, kes ei teadvustanud endale, et ta kannatab häire all, kes suhtub ravisse negatiivselt ning mõnikord keeldub ravimite võtmisest. Sellest tulenevalt leidis EIK, et artikkel 5-1-e rikkumist ei ole.

Seoses artikliga 14 märkis EIK, et kaebaja kaebus on vastuvõetamatu.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

23. juuni 2022

Lahend 19750/13 - erapooletu kohtupidamine

Grosam vs. Tšehhi Vabariik

Artikkel 6-1

Asjaolud

Kaebaja oli täitevametnik, kes vaba elukutse esindajana vastutas riigi nimel täitedokumentide sunniviisilise täitmise eest. 2010. aastal esitas justiitsminister kaebuse kaebaja osas Kõrgema Halduskohtu distsiplinaarkolleeegiumile (distsiplinaarkohus) kaebaja distsiplinaarvastutusele võtmiseks seoses kahe väidetava rikkumisega. Distsiplinaarkohus mõistis kaebaja süüdi ja karistas teda rahatrahviga 350 000 CZK (ca 12 600 eurot). Kaebaja leidis, et vaikimisi tuli kohaldada tema menetluses kriminaalmenetlusseadustiku ning esitas põhiseadusliku kaebuse, milles väitis mitmete kriminaalmenetlusõiguse põhimõtete rikkumist. Konstitutsioonikohus teatas, et ei kontrollinud tavaseaduste järgimist, ainult põhiseadust ja leidis, et distsiplinaarkohus on oma otsust veenvalt ja loogiliselt põhjendanud. Konstitutsioonikohus järeldas, et „... kaebaja argumendid [ei viinud] järeldusele, et põhiseaduslik kaebus [oli] põhjendatud.”

EIK-sse pöördudes leiab kaebaja eelkõige, et tema puhul ei järgitud süütuse presumptsiooni, et konstitutsioonikohus ei käsitlenud paljusid tema argumente ja, et ülemvõimu vastu ei olnud võimalik edasi kaevata halduskohtu otsust, mida ta pidas kriminaalõiguslikuks vaatamata sellele, et seda ei saa pidada „kõrgeimaks tribunaliks”, kuna see koosnes kuuest liikmest kellest vaid kaks olid olnud elukutselised kohtunikud.

EIK seisukohad

EIK leidis, et kaebaja kaebusi tuleb uurida artikli 6 alusel. EIK leidis, et järgmiseks tuli kindlaks teha kas Kõrgema Halduskohtu distsiplinaarkolleeegium oli „sõltumatu ja erapooletu seaduse alusel loodud kohus”. EIK märkis, et kaebaja ei vaidlustanud kohtu tehnilist pädevust ja kohtunike moraalselt ausust, vaid kohtunike objektiivset erapooletust ja nende valimismenetlust.

Distsiplinaarkolleeegiumi koosseisu sõltumatus osas märkis EIK, et kolleeegiumi liikmete eelvalik ei olnud läbipaistev ja puudusid ettemääratud valikukriteeriumid. Samuti puudusid garantiid välise surve vastu ning kolleeegium oli potentsiaalselt liiga lähedal justiitsministrile. EIK hinnangul rikkus see iseseisvuse/sõltumatus ilmet.

Kolleeegiumi objektiivse erapooletuse osas jagas EIK kaebaja muret selles osas, et kolmandik selle liikmetest olid olnud kaebaja otsesed konkurendid. EIK seadis kahtluse alla kogu distsiplinaarkolleeegiumi erapooletuse.

Konstitutsioonikohtu kohta märkis EIK, et konstitutsioonikohtul ei olnud jurisdiktsiooni tavaõiguse järgimise kontrollimiseks. Kuigi oleks võinud leida, et menetlus ei olnud konventsiooniga kooskõlas, ei oleks konstitutsioonikohus saanud läbi viia täielikku ülekuulamist ega saanud kõrvaldada distsiplinaarkolleeegiumi puudusi.

Kuna distsiplinaarkolleeegium ei olnud „sõltumatu ja erapooletu tribunal” ja konstitutsioonikohus ei saanud asja täielikult läbi vaadata, siis EIK hinnangul jäi kaebaja ilma õiglasest kohtupidamisest ning tuvastas artikkel 6-1 rikkumise.

Artikliga 46 seoses märkis EIK, et kostjariigi ülesanne on võtta asjakohaseid üldisi meetmeid, et lahendada probleemid, mis viisid EIK eelpool toodud järeldusteni ja vältida sarnaste rikkumiste toimumist tulevikus. EIK märkis ka, et sellegipoolest ei saa käesolevas asjas rikkumise tuvastamist

käsitada kostjariigile konventsiooni alusel kohustusena uuesti taasavada kõik sarnased juhtumid, mis on Tšehhi õiguse kohaselt muutunud *res judicata*.

EIK otsustas, et Tšehhi Vabariik peab maksma kaebajale 4000 eurot mittevaralise kahju hüvitiseks.

Lahendile on lisatud kolme kohtuniku eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

23. juuni 2022

Lahend 128000/19 - väljendusvabadus

Rouillan vs. Prantsusmaa

Artikkel 10-1

Asjaolud

Kaasus käsitleb endise terrorirühmituse liikme (kaebajale oli eelnevalt määratud eluaegne vangistus, kuid ta sai peale 25. aastat vangistust tingimisi vanglast välja) süüdimõistmist selle eest, et ta kaitses avalikult terrorismi seoses 2015. aastal toimunud rünnakutega Prantsusmaal.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 10 ja leiab, et tema süüdimõistmine kaasosalisena ja karistuse määramine selle eest, et ta kaitses avalikult terrorismi tegusid, on vastuolus selle artikliga.

EIK seisukohad

EIK asus seisukohale, et kaebaja süüdimõistmine ja talle karistuse määramine kaasosalisena terrorismiaktide kaitsmise kuriteos oli tema väljendusvabadusse sekkumine. EIK märkis, et sekkumine oli seadusega ette nähtud ja sellise sekkumise õiguspärane eesmärk oli ennetada korrarikkumisi ja kuritegevust.

EIK leidis, et käesoleval juhul pole mõistlikku põhjust, mille alusel kalduda kõrvale siseriiklike kohtute hinnangust karistuse aluseks oleva põhimõtte kohta. EIK leidis, et siseriiklike kohtute arutluskäik, miks kaebajale määrati karistus, oli põhjendatud, sest see tugines vajadusele võidelda terrorismiga. EIK hinnangul oli sekkumine põhjendatud arvestades kaebaja isikuomandusi ja arvestades ka tungivat sotsiaalset vajadust.

Samas leidis EIK, et arvestades juhtumi konkreetseid asjaolusid polnud kaebajale määratud karistus (18-kuuline vangistus, sealhulgas tingimisi 10-kuuline osa katseajaga) proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga ning tuvastas seetõttu artikkel 10 rikkumise.

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on kaebajale piisavaks mittevaralise kahju hüvitiseks ning leidis, et Prantsusmaa peab maksma kaebajale 15 000 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

23. juuni 2022

Lahendid 58359/12, 27787/16 ja 67667/16 - õigus era- ja perekonnaelu austamisele

Haščák vs. Slovakkia

Artikkel 8-1

Asjaolud

Kaebaja on äripartner kohtuasjas [Zoltán Varga vs. Slovakkia](#) olnud kaebajaga. 2005. ja 2006. aastal viis Slovakkia luureteenistus (edaspidi „SIS”) läbi jälitusoperatsiooni „Gorilla”, mis oli heaks kiidetud Bratislava piirkondliku kohtu poolt väljastatud lubadega/määrustega, mille eesmärk oli jälgida Vargat ja veel ühte inimest. Kaebaja väidab, et tema oligi see teine inimene. Väljastatud load lubasid Varga pealtkuulamist ning nendest tehti transkribeeritud analüütilised kokkuvõtted. Väljastatud load tühistati konstitutsioonikohtu poolt. Vahepeal postitati osa väidetavalt operatsiooniga seotud materjalist anonüümselt internetti. Operatsiooniga seotud küsimustes viidi läbi mitmeid uurimisi, sealhulgas korrupsioonikahtlusega seotud uurimine „Gorilla uurimine”. Kaebaja proovis erinevate õiguslike menetluste kaudu kogutud materjali lasta hävitada. Kõik kaebaja poolt aastatel 2012–2015 esitatud põhiseaduslikud kaebused, mis sarnanesid Varga omadega, jäeti rahuldamata. Konstitutsioonikohus viitas ka Varga põhiseadusliku kaebuse menetlusse võtmise otsuses tehtud järeldustele, et muu hulgas ei ole tal pädevust teostada järelevalvet jälitusmääruste täitmise üle. Menetlused, mille kaebaja algatas tavakohtutes isikupuutumatus kaitseks vastavalt riigi ja SISI vastu on endiselt pooleli.

EIK-sse pöördudes kaebaja kaebab eelkõige tõhusa järelevalve puudumise üle ning leiab, et Slovakkia õigusraamistik ei pakkunud talle piisavalt kaitset tema olukorras ning, et jälitusoperatsioonil saadud materjalide säilitamise suhtes kohaldatavad sise-eeskirjad olid ebapiisavad.

EIK seisukohad

EIK tsiteeris oma järeldusi ja seisukohti, mis tulenesid kohtuasjast *Zoltán Varga vs. Slovakkia*. EIK tõi välja puudused kehtivates eeskirjades ja menetlustes ning SIS-le järelevalve tegemise ning saadud materjalide säilitamise osas.

EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise ning leidis, et Slovakkia peab kaebajale maksma 9750 eurot mittevaralise kahju hüvitiseks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)